

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»**

Кафедра суспільствознавчої освіти

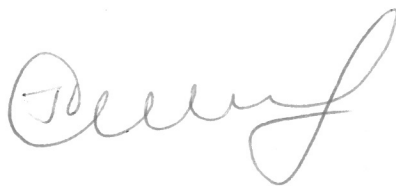
**Програма підвищення кваліфікації
учителів предмета «Захист України»**

«ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні кафедри суспільствознавчої освіти

(Протокол №8 від 28.08.2026 р.)

Завідувач кафедри

Галина СОХАНЬ

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(Протокол №5-1 від 03 вересня 2026 року)

Голова науково-методичної ради

Павло ХОБЗЕЙ

Розробник:

Полулях Володимир Іванович, старший викладач кафедри суспільствознавчої освіти Комунального закладу Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Напрямок підвищення кваліфікації: формування теоретичних знань і практичних компетентностей у сфері національної безпеки та оборони, зокрема:

- розвиток загальних і професійних компетентностей вчителів / викладачів навчального предмета «Захист України»;
- поглиблення професійних знань з теорії і практики навчання щодо сучасного стану воєнної справи, включаючи сучасні принципи військового управління та планування, військової технології, інформаційну війну тощо;
- удосконалення вмінь, спрямованих на забезпечення захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів і суспільно-державних (національних) цінностей України, формування у вихованців оборонної свідомості та організації заходів, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Розроблено на основі Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти, які забезпечують викладання предмета «Захист України». Наказ Міністерства освіти та науки України 16.08.2024 №1151 (в редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 13.07.2026 №1128).

Термін дії програми: з 01.09.2026 до 01.09.2031 року.

Рецензенти:

Поліщук Олег Анатолійович, заступник директора середньої загальноосвітньої школи №13 м. Львова з методичної роботи, керівник центру національно-патріотичного виховання.

Мотичак Микола Іванович, викладач предмета «Захист України» Львівського фахового коледжу будівництва, архітектури та дизайну.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти, які забезпечують викладання навчального предмета «Захист України», полягає у необхідності підготовки кваліфікованих фахівців, які володіють загальними і професійними компетентностями для викладання навчального предмета «Захист України» у закладах освіти.

Програма розроблена з урахуванням європейського вектору розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок та кращих практик в освітній галузі.

Зміст навчальної програми враховує особливості професійної діяльності вчителів / викладачів навчального предмета «Захист України» і визначається вимогами суспільства щодо забезпечення закладів освіти висококваліфікованими фахівцями; основними напрямками державної політики у галузі освіти; Національною рамкою кваліфікації, освітніми та професійними стандартами.

Цільова група: вчителі/викладачі навчального предмета «Захист України».

Обсяг: 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми

Реалізація програми передбачає навчання вчителів як дистанційному, так і в очному форматі. Навчальні заняття у синхронному режимі проводяться із використанням ZOOM, MOODLE.

Програма передбачає поєднання лекційних, практичних та інтерактивних форм роботи. Теоретична складова освітньої програми реалізується через лекції, інтерактивні презентації та обговорення актуальних проблем.

Практична складова передбачає набуття практичних навичок вчителів/викладачів щодо аналізу проблем національної безпеки, застосування основ військового управління та планування, аналізу інформаційних загроз і роботи з відкритими джерелами. Практичні заняття спрямовані на відпрацювання вмінь застосовувати набуті знання у викладанні навчального предмета «Захист України».

Самостійна робота слухачів передбачає пошук та опрацювання науково-методичних джерел, виконання практичних завдань.

Контрольні заходи передбачають поточний контроль під час практичних занять та комплексну підсумкову роботу (тест) за завданнями з усіх модулів програми.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: очна, очно-дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: професійний розвиток педагогічних працівників закладів освіти, які забезпечують викладання навчального предмета «Захист України» через удосконалення раніше набутих та набуття нових компетентностей в межах професійної діяльності або галузі знань

відповідно до сучасних вимог, державної політики в галузі освіти, стратегій підвищення якості освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей вчителів/викладачів навчального предмета «Захист України», розширити теоретичні знання та практичні вміння із фахових і психолого-педагогічних дисциплін;
- актуалізувати та поглибити знання щодо сучасного стану воєнної справи, включаючи сучасні принципи військового управління та планування, військові технології, інформаційну війну;
- активізувати розвиток професійних якостей та умінь педагогічних працівників, закладів освіти для здійснення професійної діяльності;
- актуалізувати та поглибити знання щодо суспільно-державних (національних) цінностей України, особливостей формування оборонної свідомості та заходів, спрямованих на утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Перелік компетентностей, що досконалюватимуться:

- **Предметно-методична**, що виявляється в здатності моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; здатності формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здатності здійснювати інтегроване навчання; здатності добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання, виховання та розвитку учнів; здатності розвивати в учнів або/і студентів (відповідно до рівня освіти, який здобувається) критичне мислення.
- **Інформаційно-цифрова**, що виявляється в здатності орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності.
- **Психологічна**, що виявляється в здатності визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та індивідуальні особливості учнів; здатності формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність.
- **Емоційно-етична**, яка виявляється в здатності усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; здатності усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у сучасному глобалізованому світі.
- **Здоров'язбережувальна**, яка виявляється в здатності організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.
- **Організаційна**, яка виявляється в здатності організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів; здатності організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.
- **Оцінювально-аналітична**, яка виявляється в здатності здійснювати оцінювання результатів навчання; здатності аналізувати результати навчання учнів.

- **Інноваційна**, яка виявляється в здатності застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі, здатності використовувати інновації в професійній діяльності; здатності застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності;
- **Здатності до навчання впродовж життя**, яка виявляється в здатності визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- формує в здобувачів освіти повагу до військовослужбовців, ветеранів війни;
- уміє застосовувати методи та стратегії військового управління та планування операцій та бойових дій
- розуміє вплив інформаційної війни на суспільство, політику, економіку та військову справу;
- уміє використовувати інструменти візуального аналізу для виявлення маніпуляцій та фальсифікацій.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях – індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи. На лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методичну роботу зі слухачами курсів. Програмою передбачено виконання різних видів робіт: вхідне опитування; творче завдання; участь у круглому столі; рефлексія.

Критерії оцінювання згідно шкали «зараховано»/«не зараховано», проведення підсумкового контролю, тестування, презентація досвіду, виконання рефлексії, розробка власного методичного матеріалу, сценарію певної частини уроку, проведення під час практичних занять майстер -класу («Я роблю це так»).

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: сертифікат, за умови відвідування не менше 50% аудиторних занять та успішне виконання практичних завдань і підсумкового тесту.

Вартість: 650.00 грн

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми підвищення кваліфікації має модульну структуру й складається з 3 взаємопов'язаних тематичних модулів. Навчальний процес інтегрує теоретичну підготовку, практичну діяльність, самостійну роботу слухачів.

Теоретична складова (лекційні заняття) спрямована на ознайомлення слухачів із

основами національної безпеки України та оборони; основами управління та планування; аспектами інформаційної війни.

Практична робота орієнтована на набуття прикладних умінь. Упродовж навчання слухачі послідовно виконують практичні завдання до кожного модуля. Оцінювання портфоліо здійснюється за критеріями актуальності, новизни, практичної спрямованості.

Самостійна робота передбачає аналіз змістової частини програми, опрацювання методичних джерел та науково-методичної літератури, а також структурування видів навчальної діяльності для розроблення власних занять.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методичну роботу зі слухачами курсів. Програмою передбачено виконання різних видів робіт: творче завдання; участь у круглому столі; рефлексія. Проведення під час практичних занять майстер -класу («Я роблю це так»).

Назви тем	Кількість годин				
	Лекції	Прак-тичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Інтеграційно-мотиваційне заняття.		2			2
Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою модуля.		1			
Формування очікувань учасників.		1			
Модуль 1. Основи національної безпеки України та оборони. Роль в обороні України	4	2	2		8
Тема 1.1. Національна безпека.	2		2		
Тема 1.2. Демократична держава.	2				
Тема 1.3. Авторитарні та демократичні режими.			2		
Модуль 2. Основи управління та планування.	2	4	2		8
Тема 2.1. Сили оборони.	2				
Тема 2.2. Військові управління та планування.		2	2		

Тема 2.3. Військовий процес прийняття рішень.		2			
Модуль 3. Інформаційна війна.	2	8			10
Тема 3.1. Інформаційна безпека. Інформаційна війна.	2				
Тема 3.2. Штучний інтелект (ШІ) та інформаційна війна.		2			
Тема 3.3. Кібербезпека		2			
Тема 3.4. Розвідка на основі відкритих джерел.		2			
Тема 3.5. Верифікація джерел.		2			
Вихідне діагностування, рефлексія, тести		2			2
Всього годин:	8	16	6		30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Інтеграційно-мотиваційне заняття.

Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою модуля
Формування очікувань учасників

Модуль 1 Основи національної безпеки України та оборони.

Тема 1.1. Національна безпека.

Основи національної безпеки.

Аналіз факторів, які впливають на формування основ національної безпеки.

Громадський контроль над владою, як фактор національної безпеки.

Реалізація особистих талантів у посиленні основ національної безпеки України.

Тема 1.2. Демократична держава.

Демократична держава: конституція, вибори, гілки влади, органи влади, місцеве самоврядування.

Роль держави у громадянському суспільстві.

Наслідки відсутності держави для громадянського суспільства.

Тема 1.3. Авторитарні та демократичні режими.

Авторитарні та демократичні режими: їх відмінності, сильні та слабкі сторони.

Революція Гідності, початок збройної агресії російської федерації 2014 р.

Злочини російського авторитарного режиму в Україні: геноцид, етноцид на окупованих територіях (Буча, Ірпень, Маріуполь тощо).

Зміни в національній свідомості громадян України з 2014 – 2024 рр.

Модуль 2. Основи управління та планування.

Тема 2.1. Сили оборони.

Аналіз складу та структури Сил оборони, їхні завдання та ролі в забезпеченні оборони.

Військові структури, їх підрозділи.

Класифікація військових підрозділів, їх функції та організаційні особливості.

Військові знаки розрізнення та військові звання.

Тема 2.2. Військові управління та планування.

Поняття та завдання військового управління та планування.

Методи та стратегії військового управління, планування операцій, бойових дій.

Військове лідерство.

Аналіз та вивчення характеристик і навичок військового лідерства (етика, комунікаційні навички, здатність приймати рішення).

Тема 2.3. Військовий процес прийняття рішень

Вивчення невизначеності та нестабільності в умовах війни, способи адаптації.

Дослідження різних методів та стратегій командування в умовах бойових дій.

Керівництво та прийняття рішень під час кризових ситуацій.

Відмінність між радянською системою командування та прийняття рішень і системою командування та прийняття рішень НАТО.

Модуль 3. Інформаційна війна.

Тема 3.1. Інформаційна безпека.

Поняття інформаційної безпеки.

Вплив інформаційної війни на суспільство, політику, економіку, військову справу.

Методи інформаційної війни. Пропаганда. Дезінформація. Кібератаки.

Аналіз маніпулятивних прийомів та логіки інформаційної маніпуляції.

Роль медіа у протидії інформаційній війні.

Тема 3.2. Штучний інтелект (ШІ) та інформаційна війна

Поняття та можливості штучного інтелекту (ШІ).

Роль штучного інтелекту (ШІ) в інформаційній війні.

Застосування штучного інтелекту (ШІ) для створення пропагандистського контенту.

Застосування методів штучного інтелекту (ШІ) для протидії поширенню пропагандистської та дезінформаційної інформації.

Тема 3.3. Кібербезпека.

Кібербезпека в умовах інформаційної війни.

Кібербезпекові загрози: кібершпигунство, кібертероризм, кіберсаботаж, кібершантаж.

Як протистояти кіберзагрозам.

Поняття та завдання кібергігієни.

Тема 3.4. Розвідка на основі відкритих джерел

Поняття, цілі та завдання розвідки на основі відкритих джерел (OSINT).

Збір та аналіз відкритої інформації.

Інструменти та методи (OSINT).

Відпрацювання практичних навичок протидії інформаційній війні на основі відкритих джерел(OSINT).

Тема 3.5. Верифікація джерел.

Завдання та способи верифікації джерел.

Використання методів та інструментів для перевірки джерел.

Відпрацювання практичних навичок протидії інформаційній війні на основі верифікації джерел.

Завдання та способи візуального аналізу. Військові професії, пов'язані із протидією інформаційної війни.

Відпрацювання практичних навичок протидії інформаційній війні на основі візуального аналізу.

Вихідне діагностування, рефлексія, тести.

Орієнтовний перелік практичних завдань

1. Порівняльний аналіз авторитарних і демократичних режимів та їхнього впливу на національну безпеку і обороноздатність держави.
2. Розв'язання ситуаційного завдання з військового управління та прийняття рішень в умовах невизначеності або кризової ситуації.
3. Аналіз інформаційних повідомлень з метою виявлення пропаганди, дезінформації та маніпулятивних прийомів.
4. Аналіз прикладів використання штучного інтелекту в інформаційній війні та визначення можливостей його застосування для створення і протидії дезінформаційному контенту.
5. Пошук та аналіз інформації з відкритих джерел із використанням інструментів OSINT та способів перевірки отриманої інформації.

Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

Модуль 3.1 Основи національної безпеки України та оборони. Роль в обороні України.

1. Формування у старшокласників поваги до військовослужбовців, ветеранів війни та членів сімей загиблих Захисників та Захисниць України.
2. Як допомогти учням реалізувати свої таланти в обороні України.
3. Захист України як усвідомлений вибір.
4. Інформаційний проєкт «Моя професія у війську».
5. Формування у школярів громадянської активності, стійкості, патріотизму.
6. Як навчити учнів критично оцінювати джерела інформації.
7. Роль громадянського суспільства у формуванні обороноздатності країни.
8. Значення волонтерства у формуванні національно-патріотичного виховання.
9. Складові російської окупації: геноцид, етноцид на окупованих територіях (на прикладах Бучі, Ірпеня, Маріуполя тощо).
10. Реалізація особистих талантів у посиленні основ національної безпеки України.
11. Зміни в громадянському суспільстві з 2014 до 2022 рр.
12. Стереотипи та міфи про українську історію, їх подолання.

Модуль 3.2 Основи управління та планування.

1. Роль та значення у військовому управлінні командира та солдата.
2. Методи та стратегії планування операцій та бойових дій.
3. Управління та реагування під час кризових ситуацій на полі бою.
4. Роль військових знаків розрізнення та військових звань у системі військового управління та комунікації.
5. Склад та структура Сил оборони, їхні завдання в забезпеченні оборони держави.
6. Структура військових підрозділів.
7. Класифікація військових підрозділів, їх функції та організаційні особливості.
8. Формування навичок військового лідерства.
9. Способи адаптації до невизначеності та нестабільності в умовах війни.
10. Військовий процес прийняття рішень.
11. Формування навичок військового управління та планування.
12. Система командування та прийняття рішень у військових підрозділах НАТО.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Тема 3.1 Основи національної безпеки України та оборони. Роль в обороні України.

1. Закон України «Про національну безпеку України».
2. Закон України «Про основи національного спротиву».
3. Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності».
4. Закон України «Про правовий режим воєнного стану».
5. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу».
6. Закон України «Про оборону України».
7. Курс «База: Сучасна військова підготовка». Prometheus.
8. Курс «Демократія vs Авторитаризм». Майбутні.
9. Курс «Єдина Україна: становлення національної ідентичності».
10. Курс «Історія українського громадянського суспільства».
11. Організаційна структура ЗС України. Ukrainian Military Pages.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 2023р. №1322 «Про схвалення Стратегії утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках».

Тема 3.2. Основи управління та планування.

1. Військове лідерство: компетентність, впевненість, гнучкість. Універсальний навчальний посібник для рейнджерів.-Київ: Вид. «КНТ», 2023-280с.
2. Процес прийняття рішень під час бойових дій: Довід. Вид. Київ: Міжнар. Коміт. Черв. Хреста, 2018.68с.
3. Шанюк О.В., Романенко С.Е. Основи військового управління (у т.ч. штабні процедури НАТО): конспект лекцій. Одеса, Одеський державний екологічний університет, 2021. 77с.

Тема 3.3 Інформаційна війна.

1. Гбур З.В. Використання штучного інтелекту в інформаційній безпеці України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2022. №1.
2. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України».
3. Інформаційна безпека держави: навч. посіб. для студент. Спец. 6. 170103 «Управління інформаційною безпекою», 125 «Кібербезпека/ В.І. Гур'єв, Д.Б. Мехед, Ю.М. Ткач, І.В. Фірсова.-Ніжин: ФОП Лук'яненко В.В. ТПК «Орхідея», 2018.-166с.
4. Інформаційна безпека. Підручник/В.В.Остроухов, М.М. Присяжнюк, О.І. Фарматей, М.М. Чеховська та ін. під ред. В.В. Остроухова -К.: Видавництво Ліра-К, 2021.-412с.
5. Інформаційні війни:/І.В. Гамова.-Київ: Держ. торг.-екон. У-т, 2022.-184с.
6. Нестеренко Г. Інформаційна безпека: курс лекцій. Київ: НАУ, 2022. 102с.

7. Основи кібербезпеки та кібероборони: підручник/Ю.Г. Даник, П.П. Воробієнко, В.М. Чернега.-(Видання друге, перероблене та доп.) . Одеса.: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2019.-320с.
8. Посольство Великої Британії в Україні, Ін-т інноваційного врядування . Посібник для творців контенту для виявлення та протидії російській пропаганді в новітніх технологіях: Посібник. 2024. 34с.
9. Розробка та програмна реалізація методики цифрової розвідки на основі відкритих джерел. Всеукраїнський конкурс на кращу студентську наукову роботу 2020/2021 навчального року 2021. С.36.